

Fakitermelő település, libériai őserdőben

TÜRELMES ERDŐK HAZÁJA: LIBÉRIA

A fakitermelésben, -feldolgozásban dolgozók szinte kivétel nélkül fekete bennszülöttek, az irányítói tiszteket betöltők egy része viszont európai. De egyre több az angliai, egyesült államokbeli egyetemeken végzett fiatalok száma. Libériában vagyunk, Nyugat-Afrikának ennek a politikailag igencsak ellentmondásos viszonyokat tükröző államában. A hazánknál jó megyényivel nagyobb területű ország (98 284 km²) földrajzi fekvése meghatározza erdőtípusait. Délről az Atlanti-óceán mossa Libéria partját, közel hatszáz kilométer hosszan. Szomszédai nyugaton Sierra-Leone, északon Guinea, északkeleten és keleten Elefántcsontpart (Ivory Coast).

A geológusok délről észak felé haladva, négy övezetre osztották az ország területét. Első a tengerparti zóna. A maximális magasság itt 50 méter tengerszint felett. Továbbhaladva, az úgynevezett homokdűnés, kőgörgeteges övezet következik, ahol az átlagmagasság emelkedik és 50—100 méter között váltakozik. A harmadik a középhegyvidéki övezet, ez foglalja el a legnagyobb helyet Libéria területén. Északon már európainak tekinthető magas hegyeket is találunk, az ottani elnevezéssel élve, az

északi magasföldön. A sierra-leonei, illetve guineai államokkal határos hegyvidékeken az ország legmagasabb pontjai elérik az 1500 métert.

Az övezetek talaj-, domborzati és klimatikus viszonyai meghatározzák a jellemző erdőtípusokat. Előbb azonban néhány statisztikai adat. Számos európai ország méltán megirigyelhetné a következő számot: 58 százalék, vagyis 38 570 négyzetkilométer. Ennyi ugyanis az ország területének erdőállománya. Ez az adat azonban ellentmondásokat rejt magában. (Szerepelnek itt ugyanis az amerikai Firestone világcég kaucsukültetvényei is.) Nagyságrendileg második helyet foglalják el a szavannák, szavanna jellegű erdők. Az összterület 20 százalékát, vagyis 13 300 négyzetkilométert. 16 százalékot (10 640 km²-t) foglalnak el a lecsapolt és ültetvényhasznosításra nyert területek. A farmok nagysága mindössze 6 százaléknyi, közel négyezer négyzetkilométer.

Libéria erdeiben 260 féle fafajt tartanak nyilván. Az erdőgazdálkodás irányítója a Forestry Development Authority, vagyis az erdőfejlesztési hatóság. Eddigi legnagyobb szabású vállalkozásukat nemrégiben fejezték be, 1971-ben kormány-

Olajpálma-telepítés a FOYA PROJECT területén

program határozta meg, hogy újratelepítési feladatuként előregedett erdők helyén újat kell telepíteniük. A program eredményeként Libéria 4920 km² erdővel lett gazdagabb. Az FDA a négy geológiai zónán belül két fő csoportra osztja a fafajokat: az északi lombhullatók, illetve a déli örökzöldek kategóriájába. A két övezet határán természetesen több kilométeres sávokban vegyesen található a két fafajcsoport.

A 260 fafaj közül a legjellemzőbbek és a feldolgozás szempontjából elsősorban számottevők: teak, mahagóni, dió, vasfa, óriás makore — ez utóbbi 200 éves korában eléri a 240—250 centiméteres átmérőt, mellmagasságban mérve. Fontosabb előfordulási helye a Grand Cape Mounth tartománya, a Grand Gedeh megye, illetve a Sino megye területének erdősege.

A fakitermelés jelentőségét William S. Tolbert, volt elnök ismerte fel. (Az 1980-as katonai hatalomátvételnél meggyilkolták). 1971-ben a kitermelt fa mennyiség 342,7 millió köbméter volt, ebből 224,4-et exportáltak. A kormány fejlesztési intézkedései nyomán 1977-ben már 598,4 millió m³-re emelkedett a kitermelt faanyag mennyisége, az export pedig elért a 275,5

millió m³-t, ami abban az évben 46 millió dollárt jelentett az afrikai ország népgazdaságának. A fakitermelés korszakos angol, amerikai gépekkel történt.

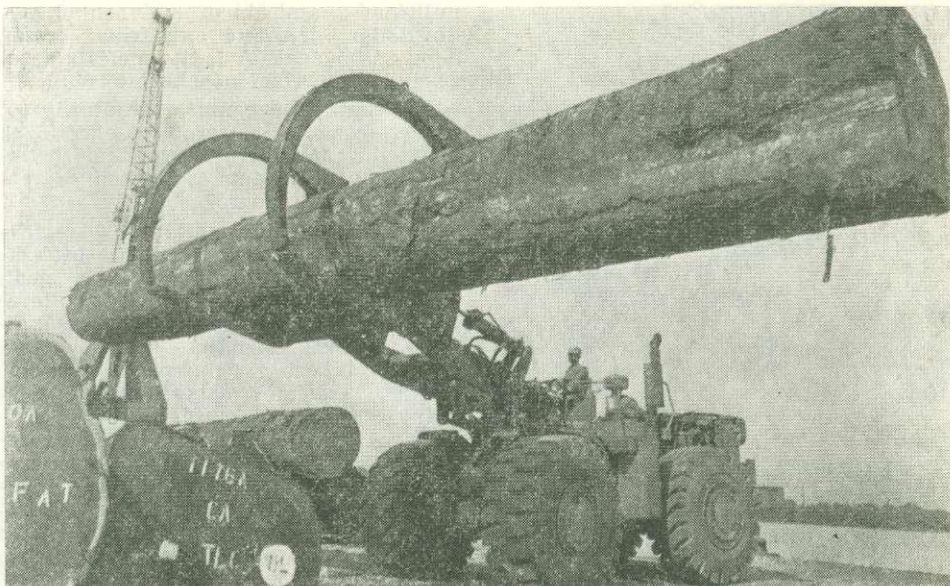
A Forestry Development Authority öt zónára osztotta az erdőterületet. Ezek alaposabb megismerésében nélkülözhetetlen azonban néhány szót ejteni a meteorológiai tényezőkről.

Libéria legdélibb pontja 4° 30'-re fekszik északra az egyenlítőtől, de legészakibb települése is csak 8° 30'-nyit jelent. Jellemző a csapadékmennyiség, illetve annak eloszlása. Az igazi monszunesők — az esős évszak — május—júniusban szerezcséltetik ezt a tengerparttal, mocsarrakkal, őserdőkkel, magas hegyekkel egyaránt büszkélkedő országot. Az évi, átlagosan 5700 milliméternyi eső java része ekkor zúdul a talajra. Ám ugyanerre az időszakra tehető a legtöbb napfényes napok száma is. Napközben tehát fél óráig, óráig zuhog a zápor, majd kisüt a nap és minden párolog. A monszunesőn túl, másik fő jellemző a páratartalom. Relatív értéke 65—78%, de a tengerparton, illetve az esős évszak ideje alatt eléri a 100%-ot is.

Ez kedvező az FDA által meghatározott első zóna fainak, a tengerparti mangroveerdőknek. Jelentős helyet foglal el Libéria területén az örökzöld erdők területe. Az úgynevezett másodlagos erdők, az alacsony bozótosok és a mezőgazdasági területek képezik a harmadik kategóriát. A következő kettő viszont egyre több jelentőséggel bír.

Nemzeti erdőknek nevezik Libériában az állami irányítás alá tartozó erdőterületet. Hogy mi ebben a különös, kérdéssel joggal az olvasó. Az, hogy ebben az államban az ércbányák, a kaucukültetvények mind nyugati világcégek kezében vannak, meghatározott ideig. (A határidő nem rövid.) A bányavállalatok (Krupp—Thyssen vagy a svéd—amerikai LAMCO) a bányák nyitásához, műveléséhez jelentős erdőterületet igényeltek és kaptak. A Firestone kaucukültetvényei telepítéséhez úgyszintén területet igényelt. Márpedig a kaucukfák nem kimondottan az óceán partján fekvő, homokszemcsés-dűnés talajon növekednek legszívesebben.

A nemzeti erdők sajátos önálló gazdasági-gazdálkodó egységként ténykednek. Jelentősebbek közülük a North Loma NE, a Gola, Kpelle NE (Lofa megye), Grebo NE (Grand Gedeh megye), Sapo NE (Sino megye). Ugyanehhez az erdőhöz tartozik Libéria első nemzeti parkja, a Sapo NP. Fiatalabb rokona a Grand Cape tartománybeli Kaiha folyó

Az évi faexport értéke 50 millió dollár. Makora rönkök máglyázása

is magába foglaló Ngilima Nemzeti Park.

A nagy kiterjedésű erdőkben, a fa-tengerből kihalított foltokon a termel-tetők-feldolgozatók alkalmi településeket hoznak létre, ahol a bádoggal fedett, üvegezetlen ablakkal kialakított házikókban bútor alig van, mondván: a hőség, a pára úgyszólamint megesz mindent. Ám, mivel villanyvezeték helyenként akad, a tehetősebbeknél nem hiányzik a színes tv, a képmagnó. Nehogy valaki most az újonnan felkapaszkodott négerék kivagyiságára gondoljon! Egy képmagnó ára Libériában, a mi árainkhoz képest, elenyésző. És nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a libériai munkanélküliség meghaladja a hatvan százalékot. A munkára várók — de inkább üzletelgetők — java része a fővárosban, Monroviában jelentkezik. Az erdőkben foglalkoztatott vagy a vasércbányákban, a kaucsukül-

tetvényeken alkalmazottak összehasonlíthatatlanul jobban élnek mint a jobb reményében a fővárosi nyomornegyedek viskóiba vándorolt társaik.

Az állami építkezések sok faanyagot igényelnek. A lakások nem fából készülnek. Sok fa van és még sincs fa. El-lentmondásról esett már szó a korábbi sorokban. A Tolbert-rendszer elkezdett valamit Libériában. A mostani adminisztráció, Samuel Doe vezetésével, hatalomra kerülésével, sok változást ígért, de a sikertelenségre mi sem jellemzőbb, mint az a tény, hogy az elmúlt év őszén újabb puccsot robbantottak ki a Doe-rendszer ellenzői. A politikai élet forrong, az ország meglehetősen elhanyagolt erdőállománya, úgy tűnik, türelmes. De a vágásérettségi korok ismeretében, nem sokáig.

Solymos László

Folytatás a 35. oldalról

A szakértői vizsgálatnak e körülmény tisztázására is ki kell térni, mert a kedvező hatás kimutatása adott esetben az érdekeltségi hozzájárulás összecszerúségét csökkentő tényezőként jöhet számításba.

— További szakértői vizsgálat tárgya lehet, hogy az adott erdőterületre vízgazdálkodási szempontból a társulati vízi létesítmény működtetése káros hatásokkal jár-e?

Ha igen, akkor az erdő tulajdonosa (kezelője, használója) a károsítóval szemben kárigényét érvényesítheti, illetve az érdekeltségi hozzájárulás összecszerúségét ez a körülmény is csökkentheti.